

کاروانی به سبک اسپیلبرگ

کریستوفر کنورتی
محمد ارژنگ

Kenworthy, Christopher

Spielberg, Steven

کنورتی، کریستوفر

اسپیلبرگ، استیون، ۱۹۴۶ - م.

کارگردانی و شبکه‌های تلویزیونی / نویسنده: کریستوفر کنورتی؛ مترجم محمد ارژنگ.

تهران: فیروزه، ۱۳۸۵.

ISBN: 978-600-97074-5-4

شابک:

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا

عنوان اصلی: Shoot Like Spielberg : The Visual Secrets of Action, Wonder, and Emotional Adventure

موضوع: ۱. نقد و تفسیر. ۲. فیلم‌بردار. ۳. سینما — تهیه و کارگردانی

ارژنگ، محمد، ۱۳۵۰ -، مترجم

۷۹۱/۴۳۰۲۳۳۰۹۲

الف ۱۹۹۸/۲/۹ PN

۱۳۹۶

۴۶۶۲۱۴۱

شماره کتابشناسی ملی:

کارگردانی به سبک اسپیلیبرگ

کریستوفر کنوڑی
محمد ارژنگ

نوبت چاپ: اول

تاریخ چاپ: ۱۳۹۶

تیراژ: ۱۵۰۰ جلد

قیمت: ۱۱۵۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۷۰۷۴-۵-۴

کلیه حقوق محفوظ است.

ناظر فنی: تهمنه کیان

خیابان شریعتی، پایین‌تر از خیابان

ملک، کوچه شکوری، پ ۹، واحد ۱۸

تلفن: ۷۷۶۳۹۶۴۳

Chatrefirooze@gmail.com

مرکز پخش: ۶۶۴۰۴۵۳۲

فهرست

یادداشت مترجم	۷
مقدمه	۹
چه گونه از این کتاب استفاده کنیم	۱۳
بخش اول	۱۵
تعقیب از روی یأس: مهاجمان صندوق گم شد	
بخش دوم	۳۱
هدایت چشم: نئی	
بخش سوم	۴۳
آشکار کردن اطلاعات: پارک ژوراسیک	
بخش چهارم	۵۷
آشکار سازی بصری: امپراتوری خورشید	
بخش پنجم	۶۹
گفت و گوی پویا: آوارها	

بخش ششم ۸۳

امواج تعلیق: اگر می‌توانی مرا بگیر

بخش هفتم ۹۷

صحنه پردازی عمیق: فهرست شیندلر

بخش هشتم ۱۰۹

اختلاف ارتفاع نمادین: آمیستاد

بخش نهم ۱۲۱

استان گویی سریع: آمیستاد

بخش دهم ۱۳۱

داستان ویی: امپراتوری خورشید

کلام آخر ۱۴۷

درباره‌ی نویسنده ۱۴۹

درباره‌ی مترجم ۱۵۱

فهرست فیلم‌ها ۱۵۳

نام‌نامه ۱۵۵

یادداشت مترجم

متأسفانه به سبب مرگ ناگهانی و ناگهانی در سال‌های گذشته تقریباً کتاب تخصصی‌ای در زمینه‌ی کارگردانی فیلم فارسی منتشر نشده است. هر چه بوده بیش‌تر به مبانی می‌پرداخته است. از این و فیلم‌سازی که به دنبال ارتقای دانش حرفه‌ای خود بوده‌اند، به جز مقالات گاه به گاهی در مجلات یا یکی دو کتابی که منتشر شده و به فراموشی رفته است، تقریباً منبعی برای مطالعه نداشته‌اند؛ بنابراین مایه‌ی خرسندی است که کتاب دیگری در زمینه‌ی تخصصی کارگردانی منتشر می‌شود، حوزه‌ای که به شدت با کمبود منابع روبه‌رو بوده و هست. امیدوارم ترجمه‌ی این کتاب در کنار مجموعه‌ی سه جلدی دکوپاژهای مرجع، بخش عمده‌ای از نیازهای فیلم‌سازان را برطرف کند.

در این کتاب نیز هم‌چنان تمام تلاش‌م را کرده‌ام تا از عبارات آشوب‌گری، ینماگران و زبانی ساده در ترجمه استفاده کنم. از این رو، در برخی مواقع که به اشتباه گاه، اطلاعات شک داشته‌ام، عبارتی توضیحی را افزوده‌ام که آن عبارت را در حلاب [] گذاشته‌ام.

برای رسیدن به یک وحدت در نام فیلم‌ها به زبان فارسی، دو منبع را برای اسامی فیلم‌ها استفاده کرده‌ام که به نظرم معتبرترین‌ها هستند: کتاب راهنمای فیلم، بهزاد رحیمیان؛ نشرروزنه کار و دانشنامه‌ی ویکی‌پدیا. در مواردی که بین این دو منبع اختلاف

بوده است، آن را که نزدیک‌تر دانسته‌ام برگزیده‌ام و دومی را در فهرست آخر کتاب در پرانتز () گذاشته‌ام.

نگارش نام‌های خاص متأسفانه یکی از مشکلات همیشگی در ترجمه‌ی فارسی است. برای نزدیک‌ترین تلفظ به زبان انگلیسی، از سایت‌های howtopronounce.com و pronouncenames.com استفاده کرده‌ام؛ اما بوده‌اند اسامی‌ای که با تلفظی متفاوت در زبان فارسی ثبت و شناخته شده‌اند. در این موارد از همان اسم شناخته شده استفاده کرده‌ام.

برای من در جایگاه یک مترجم، هیچ چیز خوشحال‌کننده‌تر از این نیست که ببینم کتاب‌ها را با استقبال مخاطبان رو به رو شده است؛ اما تماس نزدیک‌تر و شنیدن نظرات شما، برایم ارزشی بسیار بیش‌تر خواهد داشت.

marzhang@gmail.com

محمد ارژنگ

یلدای ۱۳۹۵

مقدمه

استیون اسپیلبرگ، یک استاد داستان‌گویی تصویری است که چشمان شما را به لحظه‌های شگفت‌انگیز و عاقل‌گرز و اندوه‌هدایت می‌کند. کارگردانان اندکی هستند که می‌توانند با فاش کردن اطلاعات حقیق، به شکلی بسیار مؤثر داستان‌گویی کنند و در عین حال صحنه‌های پرجذبه‌ای مرکب از شادمانی، تعلیق و هراس بسازند.

این کتاب به شما نشان می‌دهد چرا بهترین لحظات فیلم‌های او این‌طور خوب عمل می‌کنند و شما چه‌گونه می‌توانید این معلومات را در فیلم‌های خودتان به کار گیرید تا مؤثرتر عمل کنند.

بالطبع شما نمی‌خواهید کارهای اسپیلبرگ را کپی کنید؛ آب خواهید داد، که استفاده از جوهره‌ی تمهیداتی که او به کار برده است، شما را فیلم‌ساز توانمندتری خواهد کرد. ممکن است شما تصور کنید چون اسپیلبرگ بودجه‌های کلان در اختیار دارد، شما در صورتی می‌توان به نتایج مشابه او رسید که اسباب فراوانی در اختیار داشت. نیمی از این کتاب در این است که نشان می‌دهد اسپیلبرگ یکی از منضبط‌ترین و مبتکرترین فیلم‌سازانی است که می‌تواند صحنه‌هایی مؤثر را با ابزارهایی اندک خلق کند. او با جاگذاری دقیق بازیگر و چند حرکت ساده‌ی دوربین، صحنه‌ای را می‌سازد که گویی با ده دوربین فیلم‌برداری شده است.

با وجودی که اسپیلبرگ به شکل شگفت‌انگیزی مبتکر است، از چند تمهید مرکزی برای گره زدن فیلم‌هایش به همدیگر استفاده می‌کند که همه‌شان در این کتاب شرح داده شده‌اند. وقتی من تماشای فیلم‌هایش را شروع کردم، حیرت کردم از این که می‌دیدم چه طور او تمهیداتی مشابه را با تغییری اندک برای رسیدن به نتیجه‌ای مشابه به کار برده است. به همین علت است که فیلم‌های قدیمی‌تر او مثل آرواره‌ها هنوز مطرح‌اند و البته به همین دلیل هم هست که فیلم‌هایی از او چون لینکلن در این کتاب نیامده‌اند. گرچه لینکلن در بسیاری سطوح فیلم موفق بوده است، تمهید یا تریکی را در خود ندارد که اسپیلبرگ پیش‌تر آن را به کار نبرده باشد.

اسپیلبرگ فیلم‌های زیادی ساخته است که انتخاب کردن از میان‌شان برای این کتاب کار بسیار دشواری بود؛ اما من سعی کردم آن صحنه‌هایی را در نظر داشته باشم که می‌توانند با برده‌های اندک، بدون تصویرسازی رایانه‌ای، سفینه‌های فضایی، موجودات عجیب و غریب یا بدلکاری به دست آیند. یا آن که اسپیلبرگ از گران‌ترین اسباب‌بازی‌های هالیوودی استفاده‌ی خوبی برده است، بزرگ‌ترین مهارت او توانایی‌اش در نقل داستان است.

اسپیلبرگ می‌تواند یک صحنه را پویا و جذاب نگاه دارد؛ بنابراین سکانس‌های طولانی گفت‌وگو‌دارش جذابیتشان را از دست نمی‌دهند. او به شما این فرصت را می‌دهد که تمام صحنه‌ها را به شکلی ببینیم که حتی یک برش نداشته باشند. هم‌چنین او قادر است داستان را با نهایت سرعت روایت کند؛ بنابراین وقتی شگردهای او را بیاموزید، خواهید توانست بخش‌های مهم داستان‌تان را در لحظه‌ای کوتاه بیان کنید.

مادامی که شما داستان خودتان را روایت کنید، خطری وجود ندارد که فیلم‌هایتان شبیه فیلم‌های اسپیلبرگ شود. شما می‌توانید شگردهای او را بگیرید و با داستان خودتان متناسب کنید و از این طریق به فیلم‌ساز بهتری تبدیل شوید. فهم این که

اسپیلبرگ چه طور کار می‌کند، شما را در زمان دکوپاژ کردن به سوی انتخاب‌های خلاقانه‌تر می‌برد.

مهم‌تر از همه این که شما خواهید آموخت که برای بعضی از بهترین حرکات دوربین هیچ نیاز نیست دوربین را جا به جا کرد. اسپیلبرگ در یک صحنه بازیگران را با چنان ظرافتی حرکت می‌دهد که خیلی معمولی به نظر می‌رسد. جا گیری دقیق بازیگر و قرار گرفتن‌اش درست سر علامت، زمان می‌برد؛ اما نتیجه به شکل انکارناپذیری درخشان است.

کارهای اسپیلبرگ اغلب بسیار احساساتی و کودکانه به حساب آورده می‌شوند. درست است که بسیاری از فیلم‌ها او در بعضی زمینه‌ها ناموفق بوده‌اند، هر نمایی که او گرفته است، حاکی از فهم خارق‌العاده‌ای از زبان سینمایی است. او از تضادهای بصری و نمادین ظریف تصویری استفاده‌های پیاپی می‌کند. این استفاده، به توانایی‌های او بد و بدی می‌دهد؛ وسیع‌تر از آن ویژگی‌هایی که او معمولاً منتسب به آن‌هاست؛ برای مثال، تاناس او در نمایش هراس در جنگ چنان است که تلاش کارگردان‌های دیگر در همین زمینه، به نظرمان ضعیف جلوه می‌کند.

امیدوارم این کتاب به شما نشان دهد که می‌توانید با حرکات ساده‌ی دوربین و میزانسن^۱ دقیق، توجه مخاطب را به صحنه جلب کنید و کیفیت فیلم‌تان را ارتقاء دهید. وقتی بدانید اسپیلبرگ چه طور لحظات کشف، ترس و گف‌و‌گوش ضروری را خلق می‌کند، می‌توانید عناصر کار او را برای روش شخصی خودتان گسترش دهید.

با تمام کردن این کتاب خواهید دانست اسپیلبرگ چه طور سراغ یک صحنه می‌رود

۱. *Mise-en-scène*: اصطلاح فرانسوی میزانسن به معنای «روی صحنه آوردن» است. از همین رو می‌توان فهمید که معنایی کلی دارد و اشاره‌اش به همه‌ی عناصری است که بر روی صحنه آوردن یک کنش تأثیر دارند؛ اما بین سینماگران ایرانی، وقتی این واژه به کار می‌رود، مقصود، بیش‌تر حرکت دادن بازیگر و نحوه‌ی جاگیری او در صحنه است. چیزی که در انگلیسی *blocking* گفته می‌شود. در این کتاب هر جا کلمه‌ی میزانسن آمده، به همین معنای مصطلح بین سینماگران ایرانی به کار برده شده است.

و در تلاش است چه چیزی را به دست آورد و به این ترتیب مؤثرترین راه‌های انتقال اطلاعات را خواهید فهمید. این دانش سبب می‌شود شما موقع فیلم‌برداری در زمان، صرفه‌جویی کنید و هم‌چنین فیلم‌تان جلوه‌ی بهتری داشته باشد و بتواند احساسات عمیق‌تری را بیان کند.

www.ketab.ir